

ЗУБКОВА Л. А.,

кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник,
старший науковий співробітник
секретаріату Вченої ради
(Національна академія внутрішніх
справ)

УДК 340.11: 342.2: 351.74

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.1.2>

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Реалізація стратегічного курсу України на європейську інтеграцію залежить від належного рівня забезпеченості прав і свобод людини та громадянина, задекларованих у нормах національного та міжнародного права. Окрім імплементації європейських стандартів до змісту національного законодавства, проведення цілого ряду адаптаційних процедур, українська держава зобов'язується створити відповідні механізми гарантування реалізації прав та свобод, що знаходить свій вираз, як у виробленні стратегій, приєднанні до протоколів та конвенцій, так і у фактичному здійсненні державних функцій, що розглядаються на науковому рівні через призму окремих видів державної політики. Ефективність реалізації державної політики, залежить від побудови оптимальної системи управління, використання відповідних засобів та процедур, результатів діяльності окремих суб'єктів, уповноважених на прийняття управлінських рішень, а також від створення належних умов для функціонування та розвитку того чи іншого виду суспільних відносин. І якщо говорити про стратегічні напрямки розвитку українського суспільства, тяжіння державної політики до стандартів суспільно-політичного та правового життя європейського рівня, очевидним сприймається провідна роль державної діяльності у сфері внутрішніх справ. Актуальність ролі державної політики у цій сфері зумовлюється ще й фактором воєнного стану, проголошеного за причин повномасштабної військової агресії російської федерації, у зв'язку з чим на Міністерство внутрішніх справ України було покладено ряд невластивих для цього відомства функцій. Отже вироблення ефективної методології осмислення одного із найважливіших напрямів державної діяльності є складним та актуальним на сьогодні завданням, як загальнотеоретичного, так і галузевого правознавства. Не зважаючи на те, що йдеться про правові засади державної політики, дослідження цього сегменту сучасного державотворення має міждисциплінарний характер, враховуючи, що держава, державна влада, публічне управління та адміністрування є суміжними предметами окремих наук. Це відповідно передбачає використання комплексу методів пізнання явища, що наповнюють структуру методологічної основи наукових пошуків за напрямком правових засад формування та реалізації державної політики у сфері внутрішніх справ.

Ключові слова: *функції держави, державна політика, метод, методологія, сфера внутрішніх справ, правові засади, права людини, концепція природного права, позитивізм.*

Zubkova L. A. Research methodology of the legal foundations of state policy in the sphere of internal affairs

The implementation of Ukraine's strategic course on European integration depends on the proper level ensuring the rights and freedoms of person and citizen, that is declared in the norms of national and international law. Except of implementing European standards due to the content of national legislation, conducting a number of adaptation procedures, the state assumes obligations to create appropriate mechanisms to ensure the implementation of rights and freedoms, which finds expression both in the proclamation of strategies, accession to protocols and conventions, also in the actual implementation of state functions, which are considered at the scientific level through the researching prism individual types of state policy. The effectiveness of implementing state policy depends on building certain management system, producing effective means and procedures for its implementation, activities of individual authorities, making optimal management decisions, and creating appropriate conditions for the functioning and development of a particular type of social relations. And if we talk about the strategic directions of development of Ukrainian society, the attraction to the standards of socio-political and legal life of the European level, the leading role of state activity in the field of internal affairs is perceived as obvious. The relevance of state policy in this area is also caused by martial law factor, declared due to the full-scale military aggression of the Russian Federation. In connection with it on the Ministry of Internal Affairs of Ukraine was entrusted such functions that are not typical for this department. Therefore, developing an effective methodology for understanding is one of the most important directions of state activity. As a result it is a complex and relevant task for today as for general theory and as specialized law too. Despite the fact that we are talking about the legal foundations of state policy, the research in this segment of modern state studies has interdisciplinary in nature, considering that the state, state power, state management, and administration are related subjects of separate sciences. This, accordingly, involves to use the complex of methods for understanding the phenomenon, which fill the structure of the methodological basis of scientific research that has state policy direction in the sphere of internal affairs.

Key words: *state functions, state policy, method, methodology, sphere of internal affairs, legal principles, human rights, concept of natural law, positivism.*

Вступ. Методологія формування та реалізації правових засад державної політики у сфері внутрішніх справ на сьогодні є недостатньо розробленою, що є однією із причин низької ефективності державної діяльності з реалізації державних функцій. Окрім іншого, стримуючим та непереборним фактором у роботі державних інституцій залишається необхідність організації та забезпечення збройного опору у відповідь на агресію та терор з боку росії, реалізації державних завдань на деокупованих територіях, що значною мірою покладається на органи та підрозділи внутрішніх справ.

Постановка завдання. Невтішними є й статистичні дані Управління Верховного комісару ООН з прав людини [1], а також висновки державного департаменту США (щорічний національний звіт Бюро з питань демократії, прав людини та трудових відносин) [2] щодо забезпечення Україною у сфері внутрішніх справ основоположних прав та свобод, що зумовлює підвищення інтересу науковців не лише до окремих проблем практичної діяльності органів правопорядку, але й до питань загальнотеоретичного, світоглядного значення, що виходять із розуміння явища державної політики, її видів, механізмів формування, правових засад реалізації, системи гарантій, сфери внутрішніх справ тощо.

Мета дослідження. Охарактеризувати методологічний інструментарій юридичної науки, оптимальний для використання у дослідженнях правових засад державної політики у сфері внутрішніх справ.

Для досягнення поставленої мети вирішенню підлягають такі **завдання**: визначити коло наукових джерел, присвячених проблематики державної політики; виявити основні методологічні тенденції з використання того чи іншого методологічного прийому; визначити та обґрунтувати найбільш оптимальні методи та методологічні підходи, що можуть бути використані у дослідженні правових засад політики держави у сфері внутрішніх справ.

Вирішенню пізнавальних завдань сприятиме використання **методів** герменевтики, порівняння, аналізу, тлумачення, що дозволило отримати обґрунтовані висновки та пропозиції.

Результати дослідження. Питання методології права, методів дослідження окремих типів правових явищ досліджували представники різних галузей та напрямів правознавства, чий праці складають міцне методологічне підґрунтя для проведення різної складності правових досліджень державної політики, функцій держави, прав людини тощо. Зокрема, слід назвати таких знаних у галузі методології науковців як: М.І. Козюбра, Н.М. Оніщенко, Н.М. Пархоменко, М.С. Кельман, О.В. Скрипнюк, А.М. Колодій, О.В. Петришин, В.П. Андрущенко, Д. Дзвінчук, В.С. Журавський, В.М. Шейко, Д.А. Гудима, О.О. Бандура, Є.В. Івашев, М.В. Костицький, О.В. Лаврук, В.В. Копча, А.С. Діденко, Д.О. Тихомиров.

Водночас, за наявності загальнотеоретичної фундаментальної методології дослідження права, його світоглядних засад, структури тощо привертають увагу роботи авторів, у яких містяться відповіді на методологічні питання більш конкретного рівня, а саме: яким чином та у яких контекстах характеризувати зміст поняття політики взагалі та політики держави; що розуміти під механізмами її формування; хто є суб'єктом здійснення; які існують європейські та міжнародні стандарти щодо окремих сфер реалізації державної політики тощо.

В цьому контексті привертає увагу робота В.М. Шейко, який вбачає можливість розподілу всієї методології на три рівні, що цілком є сприйнятним з огляду на стан сучасного розвитку методології правознавства, а саме: фундаментальний (або філософський) рівень; загальнонауковий та рівень конкретнонаукової методології. Всі три рівні є застосовними і можуть бути корисними при формуванні методологічного інструментарію кожного конкретного дослідження [3]. І дійсно, підбір методів – це справа індивідуальна, що залежить від особистості дослідника, характеру та мети дослідницьких завдань. Не може бути якоїсь обов'язково визначеної методології, і неможна стверджувати про обов'язковість методологічного плюралізму, який є лише ключиком для відкриття подальших новацій і не вирішує сам по собі поставлених пізнавальних завдань.

Складність методологічної проблематики визначається перш за все її комплексністю, багатоманітністю. Це зумовлює важливість розробки різноманітних структуризацій як фактора співіснування різних методологічних рівнів, які сукупно становлять її загальну організацію [4, с. 34].

Міркуючи над питанням розмаїття методів пізнання, домінування одних концепцій над іншими, М.В. Костицький стверджує важливу думку: «що водночас, підтримуючи поліметодологічний підхід у юридичному пізнанні, вважаємо, що нормативістська методологія в теорії годиться хіба що для наукового коментування законодавчих чи підзаконних актів. Учений повинен користуватися натуралістичною, психологічною, феноменологічною, діалектичною, екзистенціалістською, структуралістською, герменевтичною (і лише потім нормативістською) методологією або творити на їх базі власну методологію наукового юридичного пізнання [5, с. 28]. Візьмемо за основу, що у ході дослідження правових засад діяльності держави нам доведеться аналізувати закони та підзаконні акти, що складають основу всякої державної діяльності, а отже, окрім інших методів та підходів, використовувати названий академіком М.В. Костицьким нормативізм.

Поряд з наявним плюралізмом, загальнофілософськими та загальнонауковими підходами в науковій літературі, присвяченій питанням державної політики, склалися доволі конкретні авторські бачення з приводу обрання методів дослідження.

У роботі В.В. Євдокимова, зосереджено увагу на дослідженні складових формування та реалізації державної політики у сфері правоохоронної діяльності. Як стверджує автор,

практична інтерпретація методології формування та реалізації державної політики відбувається через розробку та впровадження відповідних механізмів. Ідентифіковані завдання, визначені властивості об'єкту та предмету державної політики в сфері правоохоронної діяльності та обґрунтована структура принципів, наголошує автор, є складовими методології формування та реалізації державної політики [6, с. 109]. Звичайно, що мова йдеться не про пізнавальний процес, а про фактичне вироблення конкретних управлінських рішень, де також застосовуються категорії «метод», «спосіб», «методика», що є важливим для окреслення нашого предмета пізнання. Але привертає увагу те, що аналізуючи стан реалізації державної політики у правоохоронній сфері, що охоплюється поняттям «сфера внутрішніх справ», вчений вміло використав системний та структурний методи.

Завдяки структурному методу було виокремлено сукупність складових державної політики, як її окремих різновидів, зокрема виокремлено такі складові елементи як то: державна політика у правоохоронній сфері; у сфері освіти та науки; соціального забезпечення; міжнародних відносин; у сфері економіки, державних фінансів тощо.

Системний метод було застосовано при характеристиці різних механізмів реалізації державної політики у правоохоронній сфері. При цьому слід звернути увагу, що системний метод використано у поєднанні із ризик-орієнтованим підходом. Рухаючись від потенційної загрози до певного виду ризиків, він охарактеризував відповідні механізми реалізації, існування яких є гарантією подолання загроз. Таким чином в межах окресленої теоретично системи названо декілька механізмів реалізації державної політики у сфері правоохоронної діяльності: освітній, економічний, фінансовий, інформаційний, інституційний [6, с. 113].

Методологічні аспекти формування та реалізації державної політики у сфері протидії економічним злочинам досліджено у працях А.П. Дикого. Вирішуючи завдання з характеристики явища економічної злочинності, що зазвичай необхідно для визначення відповідного інструментарію пізнання явища, автор скористався методом індукції, що і дозволило йому сформулювати належне уявлення про економічну злочинність: це сукупність різних видів посягань; це корисливе діяння, що залишає сліди у документах; об'єктом посягання є економічні відносини, що охороняються державою тощо. Водночас у нагоді прийшовся метод герменевтики у поєднанні з лінгвістичним аналізом. Враховуючи, що в умовах методологічного плюралізму не склалося єдиного наукового підходу до розуміння явища, тож лінгвістичний аналіз дозволив систематизувати різноманітні підходи та виявити найбільш сутнісні характеристики, в яких економічний злочин представлено: як кримінально-карані корисливі діяння; вид злочинів; протиправна діяльність; соціально-економічне явище; умисні корисливі злочини; діяння у сфері економічних відносин; порушення інтересів; джерела тіньової економіки; корисливі зазіхання; навмисні або необережні діяння [7, с. 9–10].

На думку О.А. Зубчика оцінювання державної політики є одним із складників вироблення державної політики [8, с. 12], з чим можна загалом погодитися. Оціночні категорії застосовуються як на етапі її вироблення, так і на етапі реалізації. Відомо, що оцінювання є одним із останніх етапів втілення всякого виду державної політики, в тому числі і у сфері внутрішніх справ. Проте оцінюванню підлягає результат людської діяльності шляхом співставлення очікуваних змін з фактичними досягненнями. Можна сказати, що автор схильний до застосування методу порівняння (співставлення) мети та досягнутого результату. Водночас оціночний аналіз може базуватися на більшій кількості показників, які походять із теорії діяльності, де складовими елементами є мета, засоби, способи, результат. Оцінка державної політики у сфері внутрішніх справ, як оцінка правоохоронного напряму діяльності держави також може ґрунтуватися на положеннях діяльного підходу та методології порівняння (як синхронного, так і діахронного). Важливим є також компаративний аналіз діяльності окремих уповноважених суб'єктів у сфері внутрішніх справ у розрізі окремих типів національних правових систем, окремих видів правоохоронної практики, зокрема, діяльності поліції, міграційної, прикордонної служби тощо. Але найбільш ефективним компаративний метод може бути у дослідженнях поняття вищого рівня – «сфера внутрішніх справ» з використанням результатів правової практики зарубіжних країн.

Таким чином, проаналізувавши найбільш відомі роботи вітчизняних науковців, можемо стверджувати, що окремі аспекти методології пізнання явища державної політики розкриваються, проте методологія дослідження правових засад державної політики саме у сфері внутрішніх справ, залишається здебільшого поза увагою науковців. Крім того, науковці глибоко не замислюються над змістовною характеристикою категорії «сфера внутрішніх справ», а більше уваги приділяють поняттю правоохоронної сфери або ж змісту поняття «державна політика». Що ж стосується предмету нашого дослідження, то головну увагу буде приділено саме **методології пізнання** правових засад державної політики, межі здійснення якої зумовлюються відносинами, що підпадають під категорію внутрішніх.

Як відомо із методологічних постулатів загальної теорії права, предмет визначає метод. Це означає, що пізнавальний інструментарій необхідно обирати, виходячи із загальних та специфічних властивостей предмета пізнання. В нашому дослідженні таким **предметом пізнання є правові засади**, під якими слід розуміти певну сукупність правових знань, ідей (ідеологій), нормативно-правових актів, що разом складають основу діяльності того чи іншого суб'єкта, визначають його соціальне та функціональне призначення, порядок взаємодії з іншими суб'єктами права, засоби та форми діяльності, механізми контролю за цією діяльністю, сферу реалізації владних повноважень, обсяги компетенції тощо.

Аналогічні позиції мають представники галузевих правових наук, які, не зважаючи на домінування вузького підходу (засади дорівнюються принципам або основам діяльності) дотримуються широкого тлумачення, що передбачає включення до категорії засад системи нормативно-правових актів, а значить і необхідність розширення методологічного інструментарію.

Прикладом є публікація **Д.Г. Заброди**, де автор, розглядаючи зміст адміністративно-правових засад вказує на можливість виокремлення декількох елементів змісту цього поняття, яке хоча і висвітлюється у галузевому аспекті, але є свідченням використання саме широкого підходу. Пропонується розглядати такі елементи в структурі вказаного поняття як: категоріальний; нормативний; інституційний; інструментально-технологічний. Тобто нормативний елемент, як сукупність нормативно-правових актів включено до обсягу поняття адміністративно-правових засад [9, с. 49].

Також у публікаціях **О.О. Ганжи**, при висвітленні правових засад припинення служби в Національній поліції України, вказується, що під правовими засадами у даному випадку необхідно розуміти сукупність загальнотрудових, відомчих та інших законодавчих та підзаконних актів системи національного законодавства [10, с. 50].

О.І. Якимець правові засади визначає як сутність змісту нормативного регулювання правовідносин. Правові засади, стверджує автор, – це «правова основа», джерело на ґрунті якого будуються різні види діяльності. Як відомо, таким підгрутям виступають нормативно-правові акти, за допомогою яких відбувається впорядкування правових відносин, а з іншого боку вони (нормативно-правові акти) виконують роль джерела права [11, с. 15–18].

Важливе значення для формування наших методологічних позицій має робота **Держської В.Ю.**, де авторка всіх дослідників правових засад розподіляє на дві групи: ті, що отожднюють поняття засад та принципів та ті, що під правовими засадами розуміють сукупність нормативно правових актів. При цьому науковець дотримується думки, що нормативно правові акти необхідно включати до поняття правових засад разом з іншими структурними елементами. Більше того, дослідниця резюмує, що у системі правових засад забезпечення національною поліцією України законності адміністративне законодавство посідає ключове місце [12, с. 811].

Тотожна методологічна позиція викладена й у монографічному дослідженні **О.М. Мердової** та **О.П. Цуркан**, на думку яких, нормативно-правові акти є правовою основою певної діяльності, процесу тощо, і, безумовно, є невід'ємним елементом адміністративно-правових засад, проте не створюють з ними синонімічного ряду [13, с. 11].

Разом з цим у працях деяких авторів (**П.І. Панфьоров**, **Л.В. Міщенко**) категорія «правові засади» зустрічається лише як згадка про предмет дослідження, при цьому дослідники,

аналізуючи нормативні акти діяльності очевидно заздалегідь розуміють цей термін як сукупність нормативно-правових актів, а тому не звертають увагу на представлення своєї власної позиції щодо його змісту [14; 15].

Отже, ще раз акцентуємо на думці, що у дослідженнях правових засад державної політики доцільно дотримуватися широкого підходу, що дозволяє охопити ширше коло правових явищ (відносин), вивчення яких передбачає широке використання методологічного інструментарію. Розглянемо більш детально окремі пізнавальні засоби, необхідні та ефективні при дослідженні явища правових засад державної політики у сфері внутрішніх справ.

Доктринальний підхід. Його використання зумовлюється тим, що серед правових засад вчені юристи визнають наявність різних концепцій, доктрин, теорій, принципів, що складають доктринальну основу правової діяльності в межах національної правової системи (іншими словами правову доктрину). Для державної політики у сфері внутрішніх справ характерними є принципи верховенства права, людиноцентризму, законності, правової визначеності, а також теорії правової держави, громадянського суспільства, прав людини, юридичної діяльності, які окрім інших елементів складають доктринальну основу політики держави у сфері внутрішніх справ та підлягають також науковому осмисленню.

Нормативістський підхід. Дослідники правових засад будь якого виду державної політики змушені звертатися до вивчення нормативного матеріалу. Як відомо, один із принципів реалізації функцій правової держави – дозволено лише те, що прямо вказано в законі. А отже, не обійтись без виокремлення взаємозв'язку державної діяльності із законодавством, порушення якого веде до авторитаризму, узурпації влади та порушення прав людини. Вказаний підхід передбачає вивчення структури законодавства, виокремлення статусних норм із статей нормативно-правових актів, визначення особливостей юридичного конструювання правовідносин сфери внутрішніх справ, юридичної сили правових актів, меж їх дії за часом, територією або колом осіб тощо [16].

Природноправовий підхід. В сучасному розвинутому демократичному суспільстві складно уявити представника системи публічного управління, уповноваженого на реалізацію політики держави у конкретній сфері, який не співставляє свою діяльність із світоглядними позиціями людиноцентризму або концепцією прав людини, наданих їй від природи, що визнані найвищою правовою та соціальною цінністю, проголошені та закріплені на міжнародному рівні та національному рівнях. Їх дотримання, створення умов для безперешкодної реалізації є прямим обов'язком державного службовця, правоохоронця, що і вказує на особливість сфери внутрішніх справ, де одночасно поєднуються акти реалізації прав людини та акти законного обмеження цих прав.

Метод герменевтики. Герменевтика передбачає необхідність звернення дослідника до певних джерел, з якими доводиться працювати у ході пізнавального процесу. Науковці відшукують за предметним принципом першоджерела нормативного та доктринального рівня, щоб дізнатися про їх зміст та у подальшому здійснювати інші пізнавальні операції. Герменевтика дозволяє зрозуміти візуальний або вербальний текст у певному контексті, виходячи із тих соціально-політичних або світоглядних позицій, що були середовищем формування тексту, вона також дозволяє здійснювати певні інтерпретації текстів, завдяки чому юридичний (нормативний) текст стає більш зрозумілим, доступним до широких верств його адресатів. Герменевтика також сприяє пізнанню саме юридичного смислу тексту, поєднуючи різні методології для ліпшого його сприйняття.

Метод тлумачення (інтерпретації). Цей метод пов'язаний із герменевтикою, але спрямований на пізнання істинного змісту правової норми, яка має абстрактний характер, але застосовується адресатом виключно у конкретних правових та історичних умовах. Розрізняють декілька способів тлумачення. Головне, що дослідник правових засад завдяки використанню того чи іншого способу тлумачення здатний визначити мету правової норми, цінність предмету правового регулювання, вивити інші правові норми або правові акти, що системно пов'язані між собою та із регулятивним процесом сфери внутрішніх справ. Окрім іншого до правових засад державної політики у сфері внутрішніх справ відносимо також

такий елемент як акти Європейського Суду з прав людини, які по суті є рішеннями, що містять інтерпретацію міжнародних стандартів та норм, включених до системи національного законодавства. Їх тлумачення, вивчення та систематизація є обов'язковими для дослідників сфери внутрішніх справ.

Прогностичний метод. Реалізація та оцінка результатів здійснення певного виду державної політики мають на меті та неминуче ведуть до формування планів на майбутнє з урахуванням наявних прорахунків, в тому числі й з можливістю внесення коректив до правових засад. Як правило у наукових дослідженнях заключними положеннями є такі, що мають прогностичне спрямування, знаходять у подальшому своє втілення у офіційних відомчих нормативно-правових актах, доктринах, концепціях, стратегіях розвитку тощо. Отже застосування прогностичного методу у дослідженнях правових засад державної політики сприятиме удосконаленню правового регулювання у сфері внутрішніх справ, зміцненню гарантій реалізації прав та свобод, забезпеченню сталого розвитку країни.

Компаративний метод. Методологічна традиція правових досліджень дозволила багатьом дослідникам національного правознавства оволодіти компаративним методом, завдяки якому уявляється можливим здійснити пізнання явища з урахування типологічних ознак національної правової системи (групи правових систем). Компаративізм формує підстави для вивчення зарубіжного правового досвіду, залучення найкращих правових практик до правової системи України. Враховуючи, що розуміння права, правового порядку, прав людини, поліцейської діяльності, сфери внутрішніх справ у різних країнах історично склалися по різному, сучасному досліднику доводиться проводити широкі предметні співставлення, враховуючи типологічну специфіку функціонування правових систем, а також особливості національної правової практики.

Висновки.

1. У науковій правовій літературі, що присвячується питанням окремих аспектів діяльності держави, органів державної влади, реалізації функцій держави тощо майже не приділяється належної уваги методології дослідження категорії правових засад державної політики. На теперішній час у загальнотеоретичному та галузевому правознавстві склалося два методологічних напрямки, в межах яких відбувається осмислення зазначеної категорії. В межах першого напряму використовується вузьке розуміння явища, де правові засади отожднюються з основами або принципами діяльності. В другому – використовується широкий підхід, згідно якого до поняття правових засад, окрім принципів, включено ряд інших правових явищ, зокрема нормативно-правові акти.

2. Обидва методологічних підходи не суперечать один одному та не утворюють конкуренції, а можуть використовуватися у будь-яких правових дослідженнях. При цьому, застосування кожного із названих підходів передбачає використання відповідного набору пізнавальних засобів.

3. Із застосуванням широкого підходу у дослідженні правових засад державної політики у сфері внутрішніх справ уявляється доцільним використання фундаментальних методологічних підходів (*доктринальний, нормативістський, природноправовий*) та відповідних основним характеристиками предмету вивчення методів (*герменевтики, тлумачення, прогностичний, компаративний*).

4. Слід також припустити й можливість використання іншого методологічного інструментарію, що цілком залежатиме від авторського розуміння категорій «державна політика», «сфера внутрішніх справ» та «правові засади державної політики». Зокрема, у нагоді можуть стати методи логіки, аналізу, індукції, дедукції, історизму, системний структурний тощо.

Список використаних джерел:

1. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні. 1 вересня 30 листопада 2024 року. Управління Верховного комісара ООН з прав людини. ООН. 1 грудня 2024 р. 32 с. URL: https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/2024-12-31_ohchr_41st_periodic_report_on_ukraine_ukr.pdf.

2. Звіт про дотримання прав людини в Україні за 2023 рік. *Державний департамент Сполучених Штатів. Бюро з питань демократії, прав людини та трудових відносин*. 137 с. URL: https://ua.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/151/UKRAINE-2023-HUMAN-RIGHTS-REPORT_UKR.pdf.
3. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 5-те вид., стер. Київ : Знання, 2006. 308 с.
4. Кельман М. С. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрямки розвитку. *Психологія і суспільство*. 2015. № 4. С. 33–46. URL: <https://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/780>
5. Костицький М. В. Нормативізм як методологія юриспруденції. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 1 (11). С. 18–29.
6. Євдокимов В. В. Розвиток складових методології формування та реалізації державної політики в сфері правоохоронної діяльності. *Вчені записки Таврійського національного університету. Серія «Державне управління»*. 2020. Т. 31 (70). № 5. С. 109–115. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/5_2020/22.pdf.
7. Дикий А. П. Державна політика запобігання та протидії економічній злочинності в системі гарантування економічної безпеки України : монографія. Житомир : Бук-Друк, 2023. 428 с.
8. Зубчик О. А. Методологічні аспекти оцінювання державної політики: конкурентоспроможність і політичний час. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2018. № 2. С. 12–16. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2018/4.pdf.
9. Заброда Д. Г. Адміністративно-правові засади: сутність поняття. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2 (4). С. 45–51. URL: <https://share.google/1C65GHwuw1mudc4NY>
10. Ганжа О. О. Правові засади припинення служби в органах Національної поліції України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2020. № 48, т. 2. С. 50–53. URL: https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc48/part_2/10.pdf.
11. Якимець О. Правові засади використання науково-технічних засобів у цивільному процесі. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2002. № 2. С. 15–18.
12. Дерзська В. Ю. Правові засади забезпечення законності в діяльності органів Національної поліції України та місце серед них адміністративного законодавства *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 810–812. URL: http://lsej.org.ua/1_2025/196.pdf.
13. Мердова О. М., Цуркан О. П. Адміністративно-правові засади професійного навчання поліцейських : монографія. Київ : Дакор, 2020. 186 с. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/2d91e231-44d4-49b4-a8e9-42e3919fbac0/content>.
14. Панфьоров П. І. Правові засади діяльності національної поліції України у запобіганні кримінальним правопорушенням. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 796–780. URL http://www.lsej.org.ua/6_2023/191.pdf.
15. Міщенко Л. В. Правові засади громадського контролю за діяльністю поліції в Україні. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України* : зб. тез доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків, 2019. С. 169–170. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/11_04_2019/pdf/85.pdf.
16. Тихомиров Д. О., Старицька О. О. Юридичне конструювання поняття державної політики в загальнотеоретичній юриспруденції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2025. Вип. 87. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/324561/314677>

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025

